

INTEGRITATEA: MOTIV PENTRU RESPONSABILITATE SAU TEMEI PENTRU RASPUNDEREA JURIDICA A FUNCTIONARILOR PUBLICI

**Violeta GHERASIMENCO,
magistru, lector universitar**

This article reflects aspects of public administration reform in Moldova in the context of implementing the integrity of civil . It is underlined the role of the human factor in public administration reforms and represents a comprehensive study on responsibility and integrity of the civil servant.

In a democratic state, the performance of state functions firstly requires a better organization of the state apparatus and in particular, the administrative apparatus, and secondly, the apparatus should consist of professionally skilled employees who have incentives of performing well. Civil servants are public employees who serve the public interest through their performance. That is why attractiveness of the public service is considered a matter of good public governance.

But, most of the problems in public administration emanate from political corruption and interference. The credibility gap between the political and administrative leadership is on the increase.

Integrity of civil servants and prevention of corruption are two key elements needed highly required from the latter aiming at serving the public interest at best.

Republica Moldova, în parcursul său de aderare la Uniunea Europeană, are drept obiectiv, crearea unui corp de funcționari publici responsabili, eficienți, integri și profesioniști, cu scopul de a sprijini instituirea statului de drept, de a garanta faptul că instituțiile de stat funcționează în folosul societății și de a promova dezvoltarea armonioasă a relațiilor cu partenerii săi.

Odată cu redirecționarea acestui proces de tranziție, reformele impuse de standardele europene, nu pot fi agreate de multe ori de membrii comuni ai societății, din motiv că ”nu cunosc” sau preferă o „conservare a responsabilității” pentru a-și menține influența, da-

torită rolului sau de personal în cadrul unui organ al administrației publice.

Personalul din cadrul organelor administrației publice, constituie componenta fără de care administrația publică n-ar exista - *funcționarii publici*: persoane fizice numite într-o funcție publică. [1]

Totodată, exercitarea unei funcții publice se încadrează în categoria activităților ce prezintă un risc potențial deoarece, prin modul în care are loc, îi afectează pe cei cu care titularul ei intră în contact.

Profesionalismul, corectitudinea, responsabilitatea sunt doar câteva caracteristici care se impun a fi înoculate unui deținător al funcției publice. Astfel, activitatea în serviciul public ține indispensabil de respectarea normelor de conduită profesională, iar conformarea fiecărui funcționar public în parte, contribuie la ridicarea nivelului de încredere a cetățenilor în organele administrației publice și a imaginii serviciului public în întregime. Conduita ireproșabilă a funcționarului public a devenit o necesitate întrucupată în parametrii activității profesionale, realizate în favoarea publicului și în beneficiul societății. [11, p. 124]

În pofida tuturor atribuțiilor și responsabilităților, statutului juridic, funcționarii publici adoptă diverse comportamente ilegale, cuprinse actualmente în tot mai multe sfere noi ale vieții publice, afectând puternic stabilitatea și buna funcționare a administrației publice. La fel ca și în orice alt domeniu, în administrație trebuie să-și desfășoare activitatea oameni profesioniști și morali în egală măsură, oameni pentru care țelul prim este acela de a sluji Binele cetății și nu interesul personal.

Istoric vorbind, funcționarul public indiferent de epoca și de forma de organizare, trebuie privit dintr-o dublă ipostază: cea de cetățean, pe de o parte, cu drepturi și libertăți fundamentale, cat și cea de angajat al aparatului administrativ, pe de altă parte, cu drepturi și libertăți speciale conferite în baza postului deținut. Deci, funcționarul public - ca exponent al acestei autorități statale – cu atat mai mult trebuie să respecte ordinea de drept și să aibă o conduită ireproșabilă. Acesta nu este un simplu angajat, ci un reprezentant al statului democrat, în care nimeni nu este mai presus de lege, un funcționar de carieră ce trebuie să devină un exemplu.

Una din obligațiile generale ale funcționarului public stipulate de art. 22 alin. (1) lit. d) din Legea cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public este îndeplinirea cu responsabilitate a tuturor obligațiilor de serviciu. [1]

Cu regret, odată cu aprofundarea diviziunii muncii, cu apariția unui număr mare de profesii noi responsabilitatea/datoria profesională deseori îl obligă să acționeze în așa fel încât ar fi contrar amabilității normelor patriarhale, tradiției religioase, simpatiilor proprii.

Prin urmare, imaginea funcționarului public în ultimul timp a fost alterată de numeroase apariții negative atât în presa scrisă, cât și în presa audio-vizuală cu privire la unele acte sau fapte care intră sub incidența diferitelor norme juridice cu caracter punitiv. Această imagine negativă asupra funcționarului public este întreținută de conduită ilegală. Cu toate acestea, aceste conduite nu pot exista înafara unui raport de constrângere în care statul, prin legile sale, impune un anumit comportament social.

Ca în orice activitate reglementată de norme juridice, dacă aceasta nu se derulează potrivit regulilor care o guvernează, intervine răspunderea juridică.

A vorbi despre răspundere, în cazul funcționarului public, presupune cu necesitate abordarea relației ei cu responsabilitatea, considerate a fi două standarde profesionale ale funcționarilor publici în activitatea lor de oferire de servicii cetățenilor. Dacă fiecare subiect de drept trebuie să manifeste, în ceea ce face, responsabilitate, funcționarul trebuie să fie fundamental responsabil în îndeplinirea prerogativelor sale. Responsabilitatea precede răspunderea și o poate elimina. Ea presupune respectarea de către individ a sistemului de valori instituit de cetate la nivel global sau la nivel microsociale. Dacă acest sistem de valori e respectat, omul trăiește în armonie cu sine însuși și cu ceilalți, cu societatea în ansamblul său. Când sistemul de valori este negat, omul încetează să mai fie responsabil, el devine răspunzător pentru comportamentul său ilicit.

Responsabilitatea și răspunderea juridică sunt două elemente distincte ale statutului juridic al funcționarului public și după cum relatează Vedinaș V., răspunderea survine atunci când încetează responsabilitatea. [11, p. 169]

Potrivit autorului V. Guțuleac, *responsabilitatea juridică a funcționarului public*, ca subiect al administrării, poate fi definită ca o atitudine conștientă și deliberativă de asumare a riscurilor și răspunderii față de modul de executare a obligațiilor, potrivit funcției publice deținute, excluderea abuzului de drepturi oferite, conformarea regulilor de conduită stabilite în domeniul serviciului, contribuția conștientă la atingerea scopului ce stă în fața autorității publice în care el deține funcția. [8, p. 263]

Într-o societate cu un mediu în care funcționarii publici sunt complicitii fenomenelor antisociale în continuă creștere, competitiv și diversificat, unde sistemul dreptului este un sistem deschis, viu, înăuntrul căruia au loc transformări continue și fiind susceptibil de o permanentă restructurare, au dat naștere la multiple contraverse cu privire la mecanismele de protecție și de combatere a practicilor ilegale, lipsite de etică în sfera relațiilor sociale vulnerabile la corupție, integritatea ar fi esențială pentru succesul pe termen lung și trebuie plasată în centrul oricărei strategii de dezvoltare a administrației publice.

Construirea integrității în sistemele administrației publice și promovarea culturilor de integritate sunt componente esențiale în lupta împotriva corupției.

Astăzi, integritatea este trăsătura cea mai dorită spre care aspiră mediul public și privat (mai cu seamă, necesitate pentru funcționarii publici, cerută în declarațiile de valori și codul etic). Practicile mondiale au demonstrat de multe ori faptul că dacă nu se stabilește clar un cod unanim de comportament etic pe care funcționarii publici să-l respecte strict, atunci nu vom avea o diminuare a corupției. În același timp, în Finlanda conștiința funcționarilor publici se bazează atât pe regulamente, cât și pe tradiția culturii administrative. [5, p.122]

Atunci când ne referim la *cultura integrității* trebuie să menționăm faptul că, presupune un set de proceduri interne (inclusiv audituri interne și externe), norme interne împărtășite, comportamente și practici, valori și obiective comun acceptate, care ghidează modul în care personalul instituției publice acționează în interior sau în relațiile cu terții.[18, p.12]

Din punct de vedere etimologic cuvântul *integritate* își are rădăcinile în latinescul „integritatem” care înseamnă „totalitate” sau „deplinătate”, calitatea de a fi „un întreg” sau „necorupt”. Integritate – însușirea de a fi integru, cinste, probitate, incoruptibilitate; însușirea de a fi sau de a rămâne intact, întreg.

Termenul de integritate este utilizat și ca un antipod al corupției, însă integritatea presupune transparența în procesul decizional, accesul societății la informare și prevalarea interesului public asupra celui privat [17]

Integritatea reflectă, în general, două aspecte: pe de o parte – absența corupției și a fraudei, adică, politicienii și funcționarii publici își îndeplinesc îndatoririle fără a cere sau a accepta plăți suplimentare; banii publici sunt cheltuiți eficient pentru scopurile destinate acestora, fără influențarea achizițiilor publice sau impunerea unor intermediari în gestionarea acestora. Pe de altă parte, integritatea înseamnă deschidere, transparență și o bună calitate a serviciilor oferite; instituția publică informează publicul în legătură cu acțiunile pe care le întreprinde și în legătură cu modul în care acestea sunt realizate. [6, p. 84-86]

Trebuie să remarcăm faptul că integritatea publică, transparența actului de guvernare și responsabilitatea administrației publice față de societate sunt elementele care stau la baza încrederii în instituții. Prin urmare, ne gândim la integritate drept un element public, adică opus la corupție.

Integritatea publică poate fi definită atât prin prisma integrității proceselor - de luare a deciziilor, de implementare a deciziilor, de gestiune a banilor publici, cât și prin prisma integrității personalului sau agenților publici (aleși locali, funcționari publici sau alte categorii de personal). Integritatea publică este tratată prin asociere cu fenomenul corupției, definit ca fiind orice act de folosire a autorității publice în interes personal. [16, p.15]

Prin urmare pentru a determina ce presupune integritatea publică, urmează îndeplinirea cumulativă a trei condiții:

- ✓ incoruptibilitatea deciziei indiferent de beneficiarul acesteia;
- ✓ respectarea principiilor transparenței și competitivității;

- ✓ buna administrare în sensul economicității, eficacității și eficienței. [15, p.9]

Asigurarea unui cadru de integritate depinde într-o mare măsură de angajamentul celor implicați în stabilirea și menținerea integrității; dacă liderii antrenați în acest proces nu sunt percepuți ei înșiși ca fiind persoane de o mare integritate, întregul efort de luptă împotriva corupției poate fi sortit eșecului.

În acest sens ar trebui de întreprins niște măsuri de îmbunătățire a integrității publice, prin care urmează să se înțeleagă că:

- ✓ integritatea are un caracter preventiv orientat către viitor;
  - ✓ integritatea vizează procese reglementate la nivel instituțional.
- [14, p.5]

Prin urmare, integritatea publică se referă la integritatea lucrătorilor din administrația publică centrală și locală a țării.

Totuși, un accent esențial în prevenirea corupției se pune atât pe integritatea instituțională, cât și pe integritatea individuală a funcționarului.

Integritatea instituțională presupune comportamentul în ansamblu al tuturor angajaților din cadrul unei entități, atunci când aceștia desfășoară anumite activități specifice sau în procesul luării deciziilor, în conformitate cu standardele etice stabilite.

Integritatea instituțională este mai mult decât prevenirea corupției sau stabilirea unui cod scris de conduită. Este atunci când sistemele operaționale, strategiile de prevenire a corupției și standardele etice ale instituției sunt complet integrate pentru a atinge obiectivul instituției. Fiecare are un set de valori etice personale și marea majoritate a funcționarilor publici și a personalului posedă o etică pozitivă. Dar, accentul aici nu este pus cu adevărat pe integritatea personală. În cazul integrității instituționale, accentul este pus pe formarea unui set de valori ale entității în întregime și integrarea acestora în strategiile durabile de prevenire a corupției și, de fapt, în toate acțiunile instituției în cauză.”

Legea privind evaluarea integrității instituționale remarcă ca *integritatea instituțională* constă din integritatea profesională a tuturor agenților publici din cadrul entității publice, cultivată, controlată și

consolidată de către conducător, precum și toleranță zero față de incidentele de integritate admise de agenții publici. [2]

Din perspectiva integrității vieții publice ar fi relevante următoarele principii:

- altruismul se exprima prin faptul ca, cei care dețin funcții publice ar trebui să ia deciziile numai în termeni de interes public. Acestea nu trebuie luate pentru a dobândi beneficii financiare sau alte avantaje materiale pentru ei înșiși, familie sau apropiați;
- integritatea presupune ca funcționarii și oficialii publici nu trebuie să-și creeze obligații financiare sau de alt gen față de organizații sau indivizi din afară, care ar putea exercita o influență asupra modului în care își duc la îndeplinire îndatoririle oficiale;
- obiectivitatea cere ca persoanele aflate în funcții publice, în timpul gestionării afacerilor publice, trebuie să facă acestei alegeri numai pe bază de merit;
- responsabilitatea presupune ca cei care sunt numiți în funcții publice sunt responsabili pentru deciziile și acțiunile lor în fața publicului și trebuie să se supună oricărui gen de cercetare analitică specifică funcției lor;
- deschidere, adică persoanele aflate în funcții publice trebuie să fie pe cât de transparente posibil cu privire la toate deciziile și acțiunile lor;
- onestitatea: persoanele care dețin funcții publice au datoria de a declara orice interese particulare ce au legătură cu îndeplinirea datoriilor publice și de a lua atitudine în sensul rezolvării oricărui conflict de interese care pot apărea, astfel încât să protejeze interesul public;
- capacitățile de conducere: oficialii publici trebuie să promoveze și să sprijine aceste principii prin modul de conducere și prin puterea exemplului personal.

Clădirea unui sistem de integritate în viața publică solicită un număr de elemente precum legislație, reglementări și coduri etice, onestitate și profesionalism în rândul oficialilor. [9, p.101]

În acest sens la fel facem referire la prevederile legale, care prin *integritate profesională definește* capacitatea persoanei de a-și exercita obligațiile și atribuțiile legale și profesionale în mod onest, ireproșabil, dînd dovadă de o înaltă ținută morală și maximă corectitudine, precum și de a-și exercita activitatea în mod imparțial și independent, fără vreun abuz, respectînd interesul public, supremația Constituției Republicii Moldova și a legii.[2]

Ramane și pentru Republica Moldova, un subiect abordat prin prisma diferitor criterii de apreciere, metode și măsuri de intervenție în asigurarea acestei integrități, precum și metodele, măsurile și procedurile aplicate, în cazul încălcării acestui deziderat de către persoanele vizate constituie integritatea funcționarilor publici.

Per ansamblu, integritatea unui funcționar public sau a unui demnitar reprezintă un imperativ urmărit de orice autoritate sau instituție publică, aceasta conducând sigur la realizarea principiilor democratice de conducere a unui stat, precum și la asigurarea drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor.

Printre primele abordări conceptuale cu referire la integritatea funcționarilor publici și a demnitarilor s-au cristalizat în Rezoluția (97) 24 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei din 1997, care a avut drept obiectiv stabilirea celor douăzeci de principii directorii de lupta împotriva corupției. Ulterior, au fost adoptate un set de acte normative internaționale în domeniul prevenirii și combaterii corupției. Aceasta a generat schimbări esențiale la nivel național în privința măsurilor de ordin legislativ și instituțional cu privire la regimul juridic al declarării veniturilor și proprietăților, conflictelor de interese, precum și al prevenirii și combaterii faptelor ilegale ce aduc atingere integrității funcționarilor publici și al demnitarilor. Reieșind din faptul că integritatea subiecților menționați interesează societatea și politicile statului, este important să se determine metodele și mijlocele de prevenire a faptelor ilegale, în legătură cu încălcarea regimului declarării veniturilor, proprietăților și al conflictelor de interese.

Drept continuitate a cadrului juridic internațional, aprobarea de către Parlament la 17 iunie 2016 a unui set de legi - *pachetul de integritate*, ce conține în sine un șir de reglementari benefice spre inițierea in-

stituiției integrității ca și crearea sistemului *E-integritate* (un proces de depunere a declarațiilor on-line), proces ireversibil, modern, practicat deocamdată de un număr redus de state și va fi aplicabil în Republica Moldova din ianuarie 2018.

Referire la integritatea funcționarului public se face de Codul de conduită a funcționarului public art.12 și art.121 prin care se stabilește obligativitatea de a declara interesele personale, de a evita și soluționa, în termenii prescriși, conflictele de interese, precum și informarea de către funcționar a actelor de corupție, conexe corupției și a faptelor de comportament corupțional.

Integritatea funcționarilor și a demnitarilor se referă la incoruptibilitatea, onestitatea, integritatea din perspectiva evitării și a declarării conflictelor de interese, a dobândirii averilor în mod legal pe parcursul exercitării funcției sau a mandatului, după caz. [3]

Integritatea funcționarului public, raportată la activitatea pe care o desfășoară ar putea fi definită ca fiind *însușirea morală a îndeplinirii oneste a prevederilor legale de către un funcționar public din cadrul unei entități publice*.

Din definiția respectivă se pot deduce următoarele:

- ✓ integritatea funcționarului public sau a unui demnitar vizează însușirea sau calitatea morală a acestora;
- ✓ integritatea se referă la îndeplinirea onestă, cinstită, incoruptă a prevederilor legale de către funcționar public sau demnitar;
- ✓ integritatea funcționarului public și a demnitarului reprezintă, în același rând, reflecția, responsabilității și răspunderii directe, fără echivoc pe care și-a asumat-o odată cu acceptarea funcției publice sau mandatului, după caz, deținut. [10, p.3]

Si aici facem referire la cele relatate mai sus, că integritatea nu este însă doar o virtute personală ci și o „virtute socială„. O persoană integră nu va acționa doar cu coerența valorilor și convingerilor sale morale. O persoană integră este conștientă și ține cont de nevoile societății când ia decizii. [17]

Totuși, nu negăm faptul că există situații cand este afectată integritatea morală a individului. Iar profesorul Martin Benjamin identifică

cinci tipuri psihologice de lipsă de integritate sau calități care afectează integritatea:

- cameleonul moral este nerăbdător să facă pe placul celorlalți și temperamental indispus la controversă morală și dezacord;
- oportunistul moral este similar cameleonului moral, însă în timp ce un motto al cameleonului moral ar putea fi “înainte de toate, înțelegerea cu ceilalți”, cel al oportunistului moral este, “înainte de toate, reușește/câștigă” ;
- ipocritul moral este cel ce pretinde că trăiește după anumite standarde, dar, în fapt, nu o face;
- lipsa de voință morală : are un set coerent de valori morale, dar, de regulă, îi lipsește curajul să acționeze conform acestor valori;
- auto – amăgitorului moral gândește despre sine că acționează după un set de valori etice, dar, în fapt, nu o face. [7, p.336]

Altfel spus, dansul reliefează ce nu este integritatea.

Conceptul de integritate poate fi explicat atunci cand, *o persoană integră* are un set coerent și relativ stabil de valori și principii etice. Și, în al doilea rând, acțiunea, comportamentul, gândirea acestei persoane tind să reflecte aceste principii.

Integritatea, în principal, presupune conformarea față de dispozițiile legale, și nu numai, cu caracter imperativ, atât față de cele prohibitive (ce impun abținerea de la săvârșirea unei acțiuni de către funcționarii publici), cât și față de cele cu caracter onerativ (ce obligă pe funcționar să realizeze o acțiune).

Atribuțiile inerente oricărei funcții publice, ocupate de un funcționar public sau demnitar, necesită a fi exercitate întocmai, fără excepții. Îndeplinirea cu onestitate a atribuțiilor, obligațiilor și restricțiilor legale privind statutul acestor subiecți depinde de gradul de responsabilitate al lor. În același timp, succesul instituției publice sau al autorității în care activează rezultă din gradul de integritate al funcționarii publici.

De asemenea, important este că în cazul funcționarilor publici, asemeni magistraților ori al altor categorii de persoane ocupând poziții publice, integritatea poate fi exercitată numai în cadrul legii. Un funcționar public trebuie să urmeze litera legii chiar dacă personal nu este

de acord cu ea. Integritatea funcționarului public presupune ca imparțialitatea, corectitudinea, onestitatea să nu-i fie afectate de practicile corupte. [10, p. 5]

Cu referire la sistemul de integritate al funcționarilor publici remarcăm faptul că, acesta cuprinde reglementări încorporate în Legea cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public, Codul de conduită a funcționarului public, Legea privind testarea integrității profesionale, Legea cu privire la conflictul de interese, Legea privind declararea și controlul veniturilor și al proprietății persoanelor cu funcții de demnitate publică, judecătorilor, procurorilor, funcționarilor publici și a unor persoane cu funcție de conducere și alte acte normative, care stabilesc drepturile și obligațiile funcționarilor publici, regulile de conduită și anumite restricții privind conflictul de interese, depunerea declarațiilor cu privire la venituri și proprietate și a celor de interese personale. Potrivit celei din urm legi, funcționarii publici sunt subiecți ai declarării veniturilor și proprietății.

De rand cu celelalte legi ce constituie pachetul de integritate, reglementări esențiale în materie de prevenire și combatere a corupției și asigurare a integrității, sunt consfințite în Legea nr.325 din 23.12.2013 privind testarea integrității profesionale. Legea stabilește scopul, principiile, mijloacele, metodele, procedurile și efectele juridice ale testării integrității profesionale în cadrul entităților publice. Scopul ei consta în asigurarea integrității profesionale, prevenirea și combaterea corupției în cadrul entităților publice; verificarea modului de respectare de către agenții publici a obligațiilor și atribuțiilor de serviciu, precum și a regulilor de conduită; identificarea, evaluării și înlăturării vulnerabilităților și a riscurilor care ar putea determina sau favoriza actele de corupție, actele conexe corupției sau faptele de comportament corupțional; neadmiterea unor influențe necorespunzătoare în exercitarea obligațiilor sau atribuțiilor de serviciu ale agenților publici.

Prin urmare, *integritatea profesională* este capacitatea agentului public de a-și desfășura activitatea profesională în mod etic, liber de influență necorespunzătoare și manifestări de corupție, cu respectarea interesului public, a supremației Constituției Republicii Moldova și a legii. [2]

Instituția antrenată în aplicarea standardelor de integritate a bunelor practici la nivelul administrației publice, precum și la descurajarea comportamentelor care generează corupție în plan administrativ prezintă Comisia Națională de Integritate (CNI), creată în anul 2012. Ea are drept obiectiv implementarea mecanismului de verificare și de control al declarațiilor cu privire la venituri și proprietate ale persoanelor care dețin o funcție de demnitate publică, ale judecătorilor, procurorilor, funcționarilor publici și ale unor persoane cu funcție de conducere și al declarațiilor de interese personale, precum și a mecanismului de soluționare a conflictelor de interese, acționând conform principiilor legalității, imparțialității, independenței, celerității, ale dreptului la apărare și ale bunei administrări.

Trebuie să remarcăm faptul că drept succesor în drepturi al Comisiei Naționale de Integritate este Autoritatea Națională de Integritate, către care pe parcursul anului 2016 au parvenit și au fost înregistrate 170 petiții din partea persoanelor fizice și 91 sesizări din partea persoanelor juridice, iar eventuale încălcări vizau:

- 130 cazuri de eventuală încălcare a regimului juridic al declarării veniturilor și proprietății, sau 50 %;
- 73 cazuri de eventuală încălcare a regimului juridic al conflictului de interese, ceea ce constituie 28 %;
- 51 cazuri de eventuală încălcare a regimului juridic al incompatibilităților și restricțiilor, adică 20 %;
- 6 cazuri de eventuală încălcare a regimului juridic al declarării intereselor personale, sau 2 %. [13]

În acest context, prevederile Codului de conduită a funcționarului public (art. 13' alin.2), Legii cu privire la conflictul de interese (art. 25'), Codului contravențional (art. 313², 314, 314', 315) și Codul penal (art. 324, 330') stabilește ca răspunderea contravențională a funcționarului public survine în cazul nedeclarării conflictului de interese, tăinuirii unui act de corupție ori a unui act conex acestuia sau neluarea măsurilor de rigoare, neasigurarea măsurilor de protecție a funcționarului public, primirea unei recompense nelegitime sau de folos material, coruperea pasivă, încălcarea regimului de confidențialitate a informațiilor din declarațiile de venituri și proprietate.

Dacă aceste coduri, de-a lungul anilor, devin o valoare morală pentru funcționarii publici, îmbinată cu o reacție socială pozitivă, atunci devin un instrument de bază în prevenirea corupției.

În acest sens, raportarea conștiința la nevoile sociale, la sarcinile pe care le au și pe care le consideră îndatoriri de prim ordin este responsabilitatea socială a funcționarilor publici. *Per a contrario*, atunci când funcționarii publici săvârșesc abateri, produc prejudicii compromis prestigiul autorității din care fac parte, săvârșesc abuzuri de orice altă natura intervine răspunderea juridică a acestora. Astfel, “responsabilitatea precede răspunderii și o poate elimina. Când sistemul de valori este negat, omul încetează să mai fie responsabil, el devine răspunzător pentru comportamentul său ilicit”. [12, p.178]

Deci, drept pilon a coerciției poate fi instituția răspunderii juridice a funcționarului public, care indiferent de forma pe care o îmbracă are un singur scop, de a stabili acele încălcări ce au avut loc în cadrul unei autorități publice și de a aplica sancțiunile cuvenite acelor funcționari ce au săvârșit abateri în timpul activității publice.

Prin urmare, astfel de prevederi privind răspunderea pentru încălcarea regimului juridic al depunerii declarației cu privire la avere și interese personale se conțin în prevederile legale, și anume: reglementează fiecare tip de răspundere (disciplinară, contravențională sau penală) în dependență de fapta săvârșită; include posibilitatea suspendării din funcție a persoanei în privința căreia s-a constatat încălcarea regimului juridic al incompatibilității pe perioada examinării contestației; extinderea răspunderii disciplinare și asupra faptei de participare sau luare a unei decizii cu încălcarea prevederilor legale privind conflictul de interese; stabilește interdicția aplicării unor categorii de sancțiuni disciplinare în cazul în care este vorba de fapta persoanei în privința căreia s-a constatat că a emis/adoptat un act administrativ, a luat o decizie cu încălcarea dispozițiilor legale privind conflictul de interese, adică nu se vor aplica sancțiuni precum avertismentul, mustrarea sau mustrarea aspră; completează lista faptelor contravenționale cu fapte precum: depunerea tardivă nejustificată a declarației; nedeclararea sau nesoluționarea conflictului de interese; neaplicarea sancțiunii stabilite pentru încălcarea constatată; ne prezentarea informațiilor despre avere

și venituri subiectului declarării de către membrii familiei, sancțiune inclusă la sugestia experților Consiliului European, pentru a asigura prezentarea unor declarații complete.[4]

În același timp, dacă persoana încalcă normele de integritate, atunci ea va răspunde pentru acțiunile sale și pentru efectele acestor acțiuni (uneori inacțiuni).

Cu toate acestea, integritatea rămâne a fi un concept destul de neclar atât pentru societate, cât și pentru însuși administrația publică, cert este faptul că finalitatea acestuia generic numită este combaterea corupției.

În ultimă instanță, integritatea este o problemă de opțiune și alegere personală a funcționarului public.

Referințele bibliografice:

1. Legea Republicii Moldova nr.158-XVI cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public din 04.07.2008. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.230-232/840 din 23.12.2008.
2. Legea Republicii Moldova nr. 325 privind evaluarea integrității instituționale din 23.12.2013. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 35-41 din 14.02.2014.
3. Legea Republicii Moldova nr.25 privind Codul de conduită a funcționarului public din 22.02.2008. În: Monitorul Oficial Nr.74-75, din 11.04.2008.
4. Legea Republicii Moldova nr.133 privind declararea averii și a intereselor personale din 17 iunie 2016. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 245-246 din 30.07.2016.
5. Gațcan I. Corupția ca fenomen social și mecanisme anticorupție. Teză de doctor. Chișinău, 2015.
6. Gațcan I. Integritatea publică ca instrument de prevenire a fenomenului corupției în Republica Moldova. În: Studia Universitatis. Seria „Științe Sociale”, nr. 3 (43). Chișinău: 2011.
7. Guțuleac V. Drept polițienesc. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015.

8. Guțuleac V. Drept administrativ. Chișinău: Tipografia centrală, 2013.
9. Mostovei T. Responsabilitatea funcționarului public prin prisma deontologiei. Teză de doctor. Chișinău, 2017.
10. Tipa I. Integritatea funcționarilor publici și a demnitarilor în exercitarea funcției publice sau a mandatului după caz. AO CREDO. Chișinău 2015.
11. Vedinaș V. Deontologia vieții publice. București: Universul Juridic, 2007.
12. Vedinaș V. Introducere în studiul dreptului administrativ, Editura: Era, 1999.
13. Comisia Național de Integritate/ autoritatea Național de integritate. Raport anual de activitate. Chișinău, 2017. Disponibil: www.ani.md/.../RAPORT%20CNI%20-%20ANI%202016.d. (accesat 29.04.2017).
14. Drumul spre integritate. Disponibil: http://www.apd.ro/files/publicatii/drumul_spre_integritate.pdf. (accesat 21.04.2017).
15. Ghid privind protecția avertizorilor de integritate. Asociația Română pentru Transparență, București, 2005. Disponibil: <https://www.transparency.org.ro/.../ghiduri/GProtectieAverti>. (accesat 12.04.2017).
16. Ghid privind standardele de integritate aplicabile în sectorul educației. Disponibil: www.isj-db.ro/static/files/Ghid_2.pdf. (accesat 15.04.2017).
17. Integritatea în mediul de afaceri. Modele de bune practici europene. sub coord. Alistar V. Transparency Internațional România: București, 2013. Disponibil: <http://www.ceccarsatutare.ro/userfiles/INTEGRITATE.pdf> (accesat 25.04.2017).
18. Nicolae R., Stan V. Bune practici și instrumente de lucru pentru prevenirea corupției în administrația publică. Disponibil: http://www.anfp.gov.ro/bnr/file/Ghid_bune_practici.pdf (accesat 15.04.2017).